

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI ROMÂNE

SIGURANȚA ÎN ȘCOLI

CAMPANIE DE PREVENIRE

*a faptelor de port sau folosire fără drept de obiecte periculoase în incinta
unităților de învățământ preuniversitar*

Sesiune pentru părinți

Să ne cunoaștem!

„În curtea școlii, în timpul unei pauze, Mădălin, în vârstă de 11 ani, se joacă cu o minge. Un alt coleg dorește să se joace și el cu mingea lui Mădălin, însă acesta refuză să îi paseze și colegului său. Revoltat că Mădălin nu vrea să se joace cu el, ia o piatră de jos și aruncă de la distanță spre Mădălin. Acesta este lovit în picior și cheamă îndată personalul medical al școlii pentru a fi îngrijit. Mama lui Mădălin este informată de învățătoarea clasei și vine degrabă la școală. Se duce la elevul agresor și îl trage de urechi, adresându-i și câteva injurii”.

„În timpul serbări, Alex în vârstă de 13 ani, îl lovește din greșeală (când se schimbă de haine) pe un coleg de la altă clasă. Acesta reacționează violent și îl lovește cu palma intenționat pe Alex. Fiind de față, mama elevului agresiv încearcă să calmeze spiritele, cerându-i scuze elevului victimă pentru comportamentul fiului său. Însă, la scurt timp, elevul care a dat dovadă de un comportament violent, își aude tatăl cum îl laudă în fața unui prieten de-ai săi: «Ce dur este băiatul meu. Bine i-a făcut celuilalt»»”.

Să reflectăm puțin...

Ce fel de comportamente identificăm în aceste două cazuri?

Ce părere aveți despre atitudinile părinților?

Ce valori / atitudini / nevoi stau la baza unor astfel de comportamente în rândul elevilor?

Astăzi vom vorbi despre..

- agresivitatea la adolescenți;
- factorii care influențează tendințele agresive / violente
- stiluri de parenting;
- comportamente dezirabile ale părinților;
- ghid cu recomandări pentru părinți;
- teme de reflecție.

Tendințele agresive la adolescenți

- o caracteristică specifică crizei adolescenței;
- manifestări: agresivitate verbală, accese de furie în spațiul public, țipete, dispute sau încăierări între colegi;
- pot fi accentuate de consumul de alcool și de substanțele psiho-active;
- influențate de factori individuali, familiali și socioculturali.

*Agresivitatea nu înseamnă
comportament antisocial,
delincvență sau
infracționalitate!*

Definirea agresivității

„Agresivitatea este o reacție la frustrare, neplăcere sau amenințare din partea unui obiect intern / extern” (Kohut, 1972, Parens, 1993).

„Orice formă de conduită orientată cu intenție către obiecte, persoane sau către sine, în vederea producerii unor prejudicii, a unor răniri, distrugerii și daune” (N. Mitrofan, V. Zdrengea, 2000).

Agresivitatea

❖ Componentele agresivității (Buss, Perry, 1992):

- *Componenta emoțională* : furia
- *Componenta cognitivă*: ostilitatea

→ agresivitatea este utilă uneori (ex: competiții sportive), însă comportamentul violent nu poate fi tolerat în nicio situație.

❖ Tipurile agresivității (Silva, 1983):

- ❑ *agresivitatea instrumentală* – a câștiga controlul (copilul luptă pentru jucării, locul de joacă etc.);
- ❑ *agresivitatea ostilă* – scopul principal este să provoace rău altuia (să accidenteze, să lovească, să rănească în mod intenționat, fenomenul bullying etc).

Factori care influențează comportamentele agresive / violente

- ❖ *Factori biologici:* particularități de gen, caracteristici personale, tulburări funcționale neurologice (Bloomquist și Schnell, 2002)
- ❖ *Factori psihologici:*
 - ✓ toleranța scăzută la frustrare,
 - ✓ instabilitate emoțională,
 - ✓ stimă de sine scăzută,
 - ✓ dificultăți de adaptare,
 - ✓ capacitate empatică slabă;
 - ✓ dificultăți în reglarea emoțională și lipsa controlului emoțional;

Factori care influențează comportamentele agresive / violente

❖ Factori sociali:

▪ *Cauze familiale:*

- ✓ comunicare deficitară între părinți și copii; insuficienta atenție acordată copiilor; relații tensionate între părinți; viciile grave ale părinților; atitudini agresive ale părinților față de copii;
- ✓ familii monoparentale sau dezorganizate; absența temporară a unuia dintre părinți; părinții divorțați;
- ✓ relațiile dintre frați și surori
- ✓ mediu lipsit de securitate afectivă;
- ✓ venituri scăzute, șomajul părinților.

Factori care influențează comportamentele agresive / violente

- *Cauze școlare:*
 - ✓ dificultăți de comunicare în relația elev-profesor;
 - ✓ stiluri de tip autoritar ale profesorilor;
 - ✓ climat conflictual în clasă;
 - ✓ management deficitar al clasei;
- *Cauze sociale:*
 - ✓ mass-media: (oferă și exemple negative pe care preadolescenții sau adolescenții le preiau: filme: „băi ești prost, băi ești nebun?”; jocuri video sau programe cu un conținut violent, rețele de socializare care pot vehicula anumite valori și atitudini indezirabile);
 - ✓ zone geografice defavorizate;
 - ✓ anturajul, dificultăți de integrare socială.

Stiluri de parentig

Ce este stilul parental?

Atitudini și modele de creștere a copilului care modelează climatul emoțional al relației părinte-copil în diferite situații de viață (Darling și Steinberg, 1993).

- ❖ **Stil parental** = tipar general al comportamentului parental;
- ❖ **Practicile parentale** = forme specifice de interacțiune părinte-copil în situații concrete;
- ❖ **Controlul parental** = „pretențiile”, așteptările pe care părinții le au din partea copiilor, în vederea reglării comportamentului.

Stiluri de parentig

❖ D. Baumrind dezvoltă o teorie a stilurilor parentale (1971; 1980):

Stilul de parenting are un rol foarte important asupra dezvoltării psihosociale a copilului și devenirii sale într-un adult responsabil și capabil să facă față provocărilor vieții (Gordon Simons, Conger, 2007)

1. *Stilul autoritativ/ flexibil*: părinții oferă afecțiune, atenție, autonomie, trasează limite rezonabile, implică copilul în discuțiile de familie, acceptând și ideile lui.

⇒ Motto-ul acestui stil este: „Hai să vorbim despre...” (Campione-Barr, 2005)

2. *Stilul autoritar*: părinții nu sunt sensibili la nevoile copiilor, le fixează standarde înalte, doresc conformitate și supunere necontestate, nu acordă dreptul la replică, descurajând independența și individualitatea.

⇒ Copiii devin limitați în creativitate, curiozitate și spontaneitate.

⇒ Motto-ul este: „Fă cum spun eu!”.

3. Stilul permisiv: părinții oferă fără a cere nimic în schimb, nu impun deloc limite, lăsând la atitudine copiilor să-și regleze comportamentul și să ia singuri decizii.

⇒ Copiii acestora devin imaturi, impulsivi, rebeli, inconsecvenți în atingerea scopurilor.

4. Stilul neglijent și neimplicat: copiii crescuți de părinți neglijenți sunt predispuși la probleme comportamentale (agresivitate, accese de furie, stimă de sine scăzută).

⇒ Acești copii au tendința de a deveni ostili și antisociali spre adolescență (Sigelman, 1999).

Comportamente dezirabile ale părinților

- ❖ ***Acceptarea*** (afecțiune, sprijin, căldură emoțională) \neq respingere (indiferență/ neglijare, ostilitate, lipsă afecțiune)
 - ⇒ copiii respinși în familie sunt predispuși să dezvolte agresivitate, furie, stimă de sine scăzută, instabilitate emoțională, viziune negativă asupra lumii (Gano-Lozano et al., 2020);
- ❖ ***Dezvoltarea cooperării*** – încurajarea jocurilor de echipă, stimularea creativității, dezvoltarea abilităților de socializare.
 - ⇒ reducerea comportamentelor agresive și a violenței (Light, 2010);
- ❖ ***Modelarea rolului*** (Javis, 2006) – expunerea copilului la modele adecvate, pozitive (cf. modelul învățării social-cognitive a lui Bandura) (Pânișoară, 2019);
 - ⇒ evitarea unui repertoriu de comportamente agresive în asociere cu mesaje de intoleranță față de violență.

Comportamente dezirabile ale părinților

❖ ***Contractul de contingență*** – discuții deschise și suport emoțional între părinte și copil pe tema comportamentului agresiv / violent identificat, pași spre negociere și trasarea unor sarcini formulate în termeni pozitivi (Mih, 2010, *apud* Predoiu, 2022);

Nu poți controla situațiile care provoacă furie, ostilitate copilului, însă poți îndepărta copilul de contextele nepotrivite de la primele semne de agresiune

❖ ***Antrenamentul emoțional în familie (ascultarea empatică și validarea stărilor afective)*** – părinții pot conștientiza emoțiile copilului lor, acționând ca „antrenori emoționali” pentru el (Gottman, 1997, *apud* Predoiu, 2022);
=> copilul își acceptă nemulțumirea, supărarea, frustrarea, furia, tristețea și își poate gestiona mai bine stările sau reacțiile emoționale.

Comportamente dezirabile ale părinților

❖ *Manifestarea responsivității și a sensibilității parentale* – părinții folosesc afecțiunea, implicarea și suportul în procesul de creștere al copilului (Baumrind, 1978);

⇒ tipuri de responsivitate:

✓ *marcajul pozitiv* (comportamentele părinților ca răspuns la expresiile faciale ale copilului);

✓ *oglindirea* (îl privesc, îi zâmbesc, se arată mirați) – încurajează expresivitatea, atenția copilului și implicarea acestuia în interacțiunile sociale (Murray et al., 2016).

Ghid cu recomandări pentru părinți

- Jucați-vă cu copilul, utilizând *jocuri educative* ce dezvoltă inteligența emoțională;
- Experimentați împreună cu copilul *ancore emoționale pozitive*: evenimente, melodii, amintiri, vacanțe, gusturi care îl fac să simtă emoții plăcute;
- Renunțați la criticarea copilului și oferiți-i posibilitatea de a **găsi soluții** pentru rezolvarea problemelor, ghidându-l;
- Utilizați **manuale**, studii de specialitate și apelați la **specialiști** în scopul de a asimila informații și opinii cu privire la momente dificile din viața copilului;
- Investiți **timp și energie** pentru a colabora cu școala la care învață copilul dvs, întrucât beneficiile parteneriatului familie-școală sunt evidente;
- Legăturile definesc calitatea relației: nu numai ceea ce le spuneți, ci și **ceea ce văd** la dvs construiesc legăturile afective;

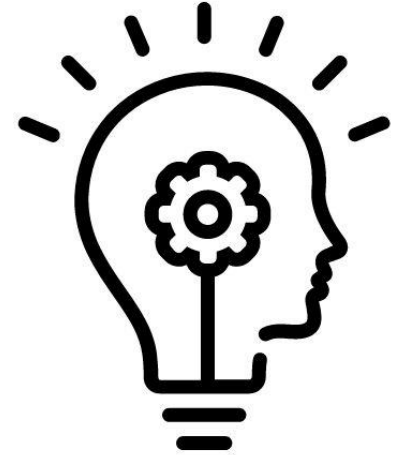

Ghid cu recomandări pentru părinți

„Păguboșii văd fulgerele,
învingătorii văd ploaia, necesară
unei recolte bune” (A. Cury, 2018)

- Copilul dvs are nu are nevoie de părinți extraordinari, ci de **părinți disponibili**: deschiderea și comunicarea sunt foarte importante pentru el;
- Nu-i vorbiți copilului numai despre lumea în care se află, ci ajutați-l să descopere **lumea care este el însuși**;
- Amintiți-vă că nu formați supereroi, ci ființe umane care să-și cunoască foarte bine **limitele și forța interioară**;
- Concentrați-vă nu pe corectarea greșelilor copilului, ci pe dezvoltarea conștiinței lui analitice, a gândirii critice, a capacității de a fi responsabil la nivel social;
- În loc de discursuri moralistice dure, captați-le atenția cu povești/ istorioare (de viață);
- Copilul dvs are nevoie de validarea dvs. Rostiți cuvintele magice: „Te iubesc”; „Ești important”, „Mă bucur că te am” etc. (Pânișoară, 2022)

Teme de reflecție

- ✓ Cum considerați că puteți contribui la siguranța copilului dvs?
- ✓ Cât de realiste sunt așteptările pe care le aveți față de copilul dvs?
- ✓ Ce stil de parenting manifestați în relație cu copilul?
- ✓ Ce părere aveți despre modul în care se purtau părinții dvs când erați copil?
- ✓ Analizați cum ați gestionat o situație în care nu ați avut o atitudine potrivită față de copilul dvs? Cum ați proceda acum?
- ✓ Rememorați cum reacționați, de obicei, la situațiile tensionate în care interacționați cu copilul dvs?

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. Baumrind, D. (1971), Current Parents of Parental Authority. Developmental psychology monograph, 4 (1, part.2), 1-103.
2. Bloomquist, M., S. Schnell, 2002, *Helping Children with Aggression and Conduct Problems. Best Practices for Intervention*, New York: Guilford.
3. Buss, A.H., Perry, M., (1992), „The aggression questionnaire”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 452-459.
4. Cury, Augusto, 2018, *Părinți străluciți, profesori fascinați. Cumă să formăm tineri fericiți și inteligenți*, ediția a II-a, trad. din lb. portugheză de Georgiana Bărbulescu, București: Editura ForYou.
5. Darling, N., Steinberg, L. (1993), „Parenting style as context: An integrative model”, *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.
6. Della Torre, Ada, *Greșelile părinților*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.
7. Donath, C., Graessel, E., Baier, D., Bleich, S. și Hillemacher, T, „Is parenting style a predictor of suicide attempts in a representative sample of adolescents?”, *MBC Pediatric*, 14, 2014, p.113.
8. Gordon Simons, L., Conger, R.D., (2007), „Linking Mother-Father Differences in Parenting to a Typology of Family Parenting Styles and Adolescent Outcomes”, *Journal of Family Issues*, 28 (2), 212-241.
9. Heinz, Kohut, 1972, „Thoughts on narcissism and narcissistic rage”, în: P. Ornstein (coord.), *The Search of the Self*, London: International University Press.
10. Jarvis, M.(2006), *Sport Psychology: A student's Handbook*. New York: Routledge.
11. Josanu, R., I. Moldoveanu, T. Epoian, 2007, *Prevenirea violenței în instituția de învățământ. Ghid metodologic*, Chișinău.
12. Mitrofan, Nicolae, V. Zdrengea, 2000, *Psihologia judiciară*, București: Editura Mihaela Press.
13. Murray et al., (2016), The functional architecture of mother-infant communication, and the development of infant social expressiveness in the two months. *Scientific Reports*, 6 .
14. Parens, H.,1993, „Rage toward self and others in early childhood”, în: R.A. Glick și S.P. Roose (coord.), *Rage, Power and Aggression*, London: Yale University Press.
15. Pânișoară, Georgeta (coord.), *Parenting de la A la Z. 83 de teme provocatoare pentru părinții de azi*, 2022, Iași: Polirom.
16. Perelberg, R.J.,1999, *Psychoanalytic Understanding of Violence and Suicide*, London: Routledge.
17. Siegel, Daniel J., Tyna Payne Bryson, 2014, *Creierul copilului tău: douăsprezece strategii revoluționare de dezvoltare a creierului copilului tău*, București: Editura ForYou.
18. Sigelman, C., K. Lifespan, 1999, *Human Development*, Third Edition, Brooks/Cole Publishing Company.